

Nátan - prorok, ktorý karhal kráľa *Dávida* za jeho hriech spáchaný na *Uriášovi*; pozri *Betsabé*, *biblia*

National Gallery (v Londýne) - založená 1824, 1838 otvorená v budove na Trafalgar Square (architekt W.Wilkins); základ tvorí pôvodné súkromné zbierky, počas ďalších rokov nákupy dotované štátom; obsahuje: P.Uccello, S.Botticelli, Fra Angelico (*Únos Heleny*), Jan van Eyck, H.Holbein ml., Leonardo da Vinci, Caravaggio, Rembrandt, J.Vermeer, P.P.Rubens, a franc. maliarstvo; anglické maliarstvo premiestnené väčšinou do *Tate Galery*; pozri *múzeum*, *galéria*

National Gallery of Art (vo Washingtone) - základ tvorí odkaz A.W.Malona (1937); od 1941 galéria v novej budove (architekt: J.Russel Pope); vo zbierke S.Botticelli, Jan van Eyck, A.Dürer, Tizian, El Greco, súbor Rembrandtových diel (napr. *Filemon a Baucis*), Watteau (*Paridov súd*) a ď.; pozri *múzeum*, *galéria*

http://it.wikipedia.org/wiki/National_Gallery_of_Art

National Gallery of Scotland (v Edinburgu) - založená 1859 zlúčením zbierok Kráľovskej škótskej akadémie a Spoločnosti pre podporu *krásnych umení*; zbierky škótskeho umenia (H.Raeburn, A.Ramsay, D.Wilkie), významní európski umelci (Raffael, E.Greco, A.van Dyck, G.B.Tiepolo, N.Poussin); Škótska galéria moderného umenia obsahuje zbierku diel 20.st. (H.Matisse, P.Klee, O.Kokoschka); pozri *múzeum*, *galéria*

National Library - súčasť *British Muzea*

Nationalmuseum (v Stockholme) - najstaršie štátne múzeum v Európe; založené 1794 z odkazu Gustava III.; od 1867 v súčasnej budove; švédske výtvarné umenie (J.T.Sergel, E.Josephson, C.Larsson) do 1900; kolekcia francúzskych a holandských diel; pozri *múzeum*, *galéria*

National Serigraph Society - Národná sieťotlačová spoločnosť v USA, založená 1936; technicky prepracovala princíp *sieťotlače* (pozri *serigrafia*)

nátlač/obťah/kefový obťah - v *grafike priemyselnej* prvý odtlačok *štočku* (alebo sadzby), ktorý slúži ako podklad pre retuše a korektúry pred vlastnou tlačou; zodpovedá *otlačku skúšobnému* v *grafike umeleckej*; nátlačok pri priemyselnej tlači umeleckých *grafických listov* býva *signovaný* grafikom ako *vzorová tlač*, ktorá je záväzná pre ďalšie odtlačky; v *polygrafii* korektúrny odtlačok *sadzby* vyhotovený tlakom kefy na zadnú stranu vlhkého papiera, ktorý je priložený na kovovú vyfarbenú sadzbu; pozri *remark*

nátlačok - v *grafike umeleckej* synonymum *odtlačku*, prípadne iba *odtlačok skúšobný* z tlačovej formy

nátlačok ilustračný - *nátlačok* z viacerých farieb pred *tlačou* vlastného nákladu; slúži na posúdenie grafického účinku alebo na preskúšanie farieb z jednotlivých *matric farbotlače*

Natovia - barmští duchovia násilne zomrelých ľudí; jedn. číslo Nat či Nait, množné číslo Naty, Nats (v angl. texte); pozri *Barma*, *hora Popa*

www v súvislosti s heslom *hora Popa*: sú to barmští duchovia stromov, riek, skál, ako aj potomkovia hinduistických božstiev; zdá sa, že tridsiatim siedmim bôžikom, z ktorých pozostáva natovská mytológia, nič ľudské nie je cudzie; nachádzajú sa medzi nimi králi, tuláci, *konkubíny*, ba dokonca aj alkoholicy a jeden fajčiar *ópia*; keďže radi robia ľudom zle, treba si ich často udobrovať darmi, tancami a spevom; aj keď Barmánci vyznávajú ako mesiáša *Budhu*, málokto je natoľko hlúpy, aby hazardoval s hnevom Natov; bez obety týmto božstvám sa vraj nepostaví ani jeden dom; cesta je považovaná za bezpečnú, iba ak sa priviaže volom v záprahu na roh, alebo na zrkadlo automobilu trs kvetov; svadba sa podarí, iba ak Natovia dostanú zopár banánov; v strede Barmy uprostred oázy pri dedine Kyaukpadaung leží vyhasnutý vulkán, hora Popa, ktorá je akýmsi barmským *Olympom*; na vrchole hory stojí budhistický *kláštor*; k hore sa viaže legenda o 37 Natoch, ktorí začali obývať miesto v 4.st.; do tej doby siahajú dejiny kláštora na hore Popa; Natovia sú duchmi ľudí zomrelých násilnou smrťou; každý z nich má svoje poslanie a schopnosti; asi v 11.st. boli začlenení do vtedy práve prijatého budhizmu; medzi Natmi sa nachádza aj duch krásnej Me Wunne, ktorá bola manželkou vojaka, ktorého dal panovník v 11.st. popraviť; Me Wunne od žiaľu puklo srdce a stala sa najváženejším Natom; je zobrazovaná so svojimi dvoma synmi; hora je pre tunajších obyvateľom posvätným a pútnickým miestom už sedemsto rokov; medzi vládcami tejto krajiny by sme našli len veľmi málo panovníkov, ktorí výstupom na horu nevzdali Natom poctu; aj v dnešných dňoch tak robia zástupy veriacich, ktorí húfne zdolávajú vrchol, prísne dbajúc na to, aby nemali na sebe červenú alebo čiernu farbu, neniesli so sebou mäso, alebo nebrali mená Natov nadarmo

www: Natovia vo svojej добрote dokážu byť aj zlomyseľní a môžu vraj zlému a nehodnému človeku škodiť; v Barne boli uctievaní už dávno pred príchodom *budhizmu* a úplne vážne sú uctievaní dodnes; pre každého z Barmáncov je dôležité byť s Natmi zadobre; niektorí ľudia vraj

dokážu s Naty hovoriť; je každopádne zaujímavé, ako táto pôvodná viera v Natov zapustila v Barme hlboko svoje korene a ako sa jej v symbióze s všadeprítomným budhizmom darí; Natovia môžu ovládať nejaké zážitky a pocity, určité miesta, prírodné i človekom vytvorené, a preto sa nejakými týmito Natmi stretneme aj v barmských domácnostiach; zdá sa, že barmský budhizmus vzal Natov pod svoje krídla, Budha týmto Natom tak trochu akoby vládne a sú mu akosi podriadení; Barmánci sa tak modlí k Buddhovi kvôli budúcom životom a Natom sa klaňajú pre úspechy v živote súčasnom

Lubomír Prause (fotografia): Uctievanie Natov (2008)

natron - sóda so soľou používaná pri *mumifikácii*; ťažená starovekými Egypťanmi v zjazier v severnom Egypte
Nattier Jean-Marc - (†1766), francúzsky *rokokový* maliar; známy svojimi portrétmi dám z dvora kráľa Ľudovíta XV.

http://de.wikipedia.org/wiki/Jean-Marc_Nattier

J.-M. Nattier: Nespravodlivosť karhaná spravodlivosťou, Madame Adelaide ako spravodlivosť (18.st.)

J.-M. Nattier: Terpsychoré
J. M. Nattier: Thália

J.-M. Nattier: Madame de Pompadour ako Diana (1746)

naturalizmus - z lat. natura – „príroda, prirodzenosť, podstata“

1. chladná *imitácia* prírody v celku aj jednotlivostiach; pozri antickú *mimesis*, renesančnú *simia naturae*; neskorý *gotický sloh* (Dudák); pozri M. K. Klodt
2. umelecký smer z 2.pol.19.st., vychádzajúci z pozícií *realizmu*; sformovaný vo Francúzsku, v 90.rokoch preniká do celej Európy; s naturalizmom hraničia niektoré diela J.-F. Milleta
3. výtvarný prejav, presahujúci realistický sloh 19.st.; jeho prvky už v *antickom* umení, neskorogotickej tvorbe, v *barokovom* holandskom a talianskom umení 17.st.; francúzsky naturalizmus so sklonom k *naratívности* a *akademizmu*; (J. Bastien-Lepante, Mauve, Israels, Menzel, Leibl, F.von Uhde, Brožík, Schwaiger, Bartoňka, Schikaneder); pozri *mimesis*; *Der Blaue Reiter*; I. I. Šiškin, M. K. Klodt

4.naturalizmus vo *filme*: hraný film 20.st. so snahou priblížiť sa až dokumentárnej filmovej tvorbe a rekonštrukcii skutočnosti; zdôrazňovanie negatívnych spoločenských javov; detailný popis

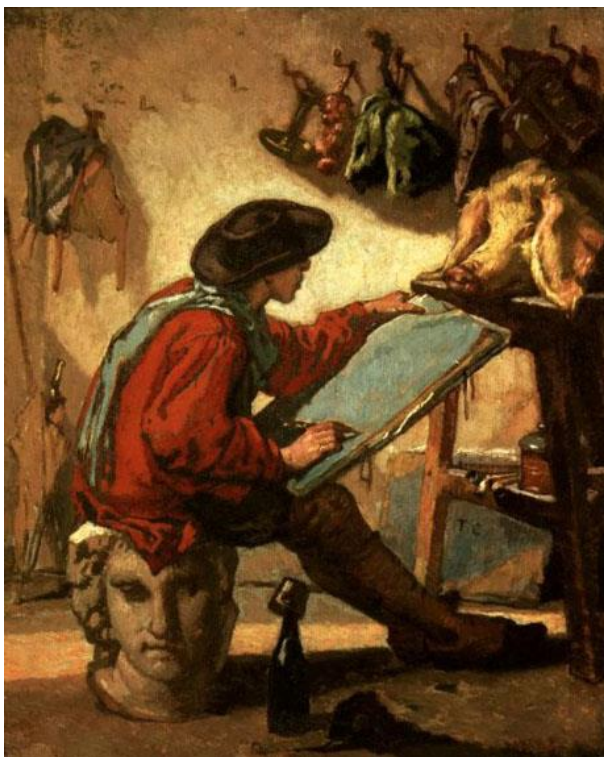
Baleka: vo výtvarnom umení:

1) názor založený na značnej zhode zrakovej skúsenosti a *tvaroslovia*; videnú skutočnosť zobrazuje v jej konkrétnej a individuálnej jedinečnosti; umelecký zobrazovací princíp od praveku po súčasnosť; objavuje sa často v neskorých *slohových* obdobiach, napr. neskorá rímska sochárska podobizeň, neskoré gotické maliarstvo a sochárstvo (pozri *krucifix morový*); od *realizmu*, s ktorým je neprávom stotožňovaný, sa líši väčšou blízkosťou diela a zobrazovanej reality, ale najmä iným zorným a hodnotovým uhlom a inou životnou a umeleckou filozofiou (zdôrazňovanie blízkosti k prírode, prípadne pasivity, cit pre amorfnosť apod.); blízkosť k prírode: *vegetabilnosť* (*ikonografia*, *tvaroslovie*, *dekór*); blízkosť k prírode môže byť štylizovaná ale aj založená na *nápodobe* (pozri *imitácia*, *mimesis*), ktorá však nedosahuje podoby klam (pozri *trompe l'oeil*); ak v realizme je prvok prírody iba súčasťou obcej skutočnosti, potom v naturalizme má príroda a prírodnosť kľúčový význam; porovnaj *minuciózny*

2) v užšom význame označenie umeleckého smeru (nielen výtvarného) objavujúceho sa už počiatkom 19.st., rozvíjajúceho sa v poslednej štvrtine 19.st. a doznievajúceho pred I. svetovou vojnou; myšlienová súvislosť naturalizmu s empirizmom (filozof. smer považujúci zmyslovú skúsenosť za jediné východisko poznania; Bacon, Locke a ďal.) a pozitivizmom (filozof. smer, ktorý považuje poznatky empirických vied alebo ich syntézu za jediné skutočné poznanie; A.Comte, H.Spencer, J.S.Mill); výtvarný naturalizmus spojený s naturalizmom v literatúre (Zola, ruský román, škandinávská literatúra a román); termín naturalizmus ako označenie smeru preniesol na výtvarné umenie z literatúry Zola a vzťahoval ho k tvorbe C.Moneta (pozri *impresionizmus*); naturalizmus sa ako umelecký smer sa sústreďoval na objektívnu javovosť skutočnosti viac ako na podanie psychologického postrehu, vlastného citového rozpoloženia autora, symbolického alebo iného uchopenia reality; javovosť vo svojej neopakovateľnej jedinečnosti je pre naturalizmus hodnotou, ktorá v sebe zahŕňa premenlivosť všetkého, citovú prítomnosť aj ďalšie významy; záujem o javovosť skutočnosti viedol ku zrakovej analytickosti a sústredenému priamemu pozorovaniu skutočnosti, ktoré je spojené so sociálnou kritickosťou (sociálna grafika); naturalizmus vnášal do umenia nespokojnosť so súčasnou sociálnou situáciou a to sa odrážalo aj v jeho *ikonografii* (námety práce, ulice, štrajky, nevestince starobince, siročince, dedinský život, náboženské námety zbavené idealizácie a smerujúce k *žánrovosti*); naturalizmus ako smer zotrval na protiklasicistických a protiakademických stanoviskách (pozri *klasický*, *klasicizmus*, *akademizmus*) a nadväzoval na názorovú líniu danú v 19.st. *romantizmom* a *realizmom*; za predstupeň výtvarného naturalizmu je považovaná *barbizonská škola*, ďalej figurálna maľba 60.rokov 19.st.; (C.Meunier, T.Steinlen, K.Kolwitzová, R.H.Zille, L.Marold, K.Myslbeek a ďal.)

V. Vela: Grófica d'Adda so psom (detail, sadra, 1852-1854)

T. Couture: Realita (karikatúra bezduchého naturalizmu, 19.st.)

natural štýl - módný trend z 90.rokov podnietený životným štýlom *New Age*; *rustikálny* štýl odievania z prírodných materiálov s prirodzenou farebnosťou a štruktúrou; módný návrhár Wolfgang Joop; pozri *životný štýl*; *móda*

naturalistický – prídavné meno k *naturalizmus*; porovnaj *minuciózny*

G. di Paolo: Sťatie Jána Krstiteľa (1455-60)

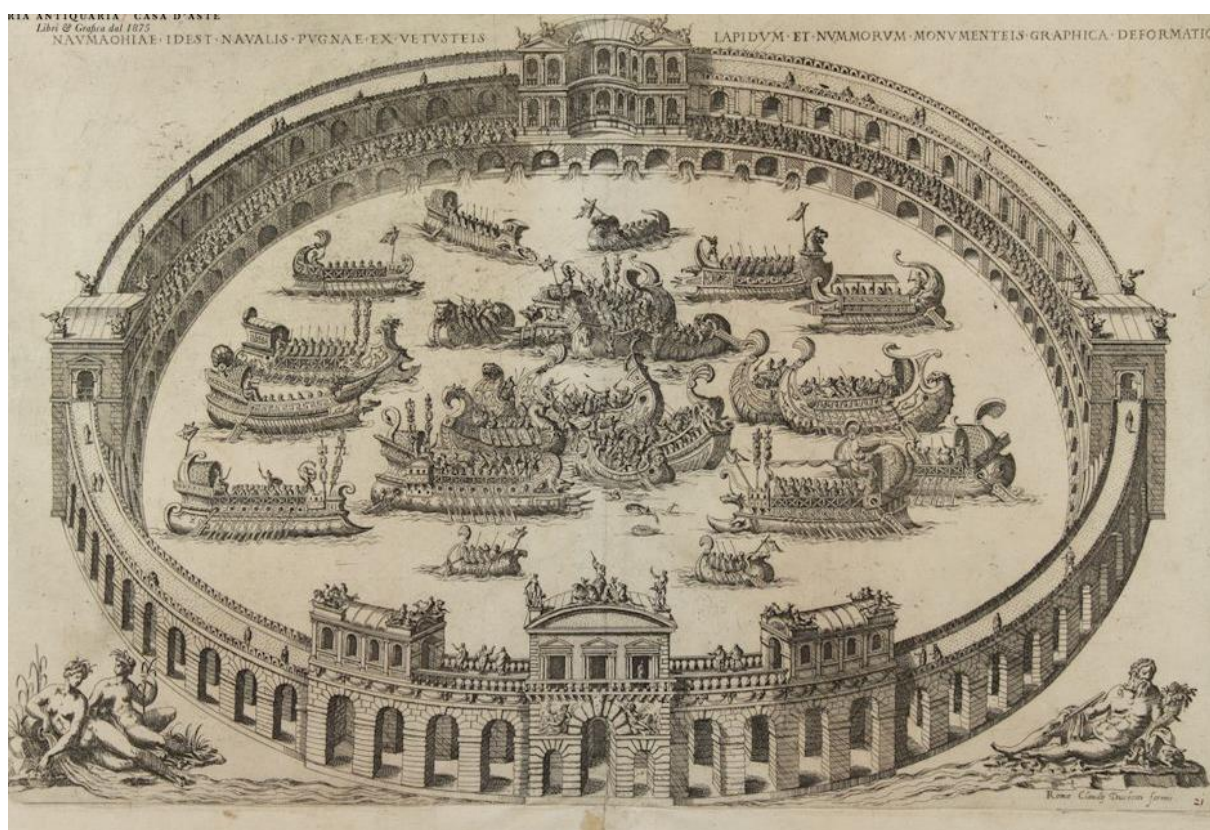
J. Liss: Judita v Holofernesovom tábore

nature-forme - forme-nature

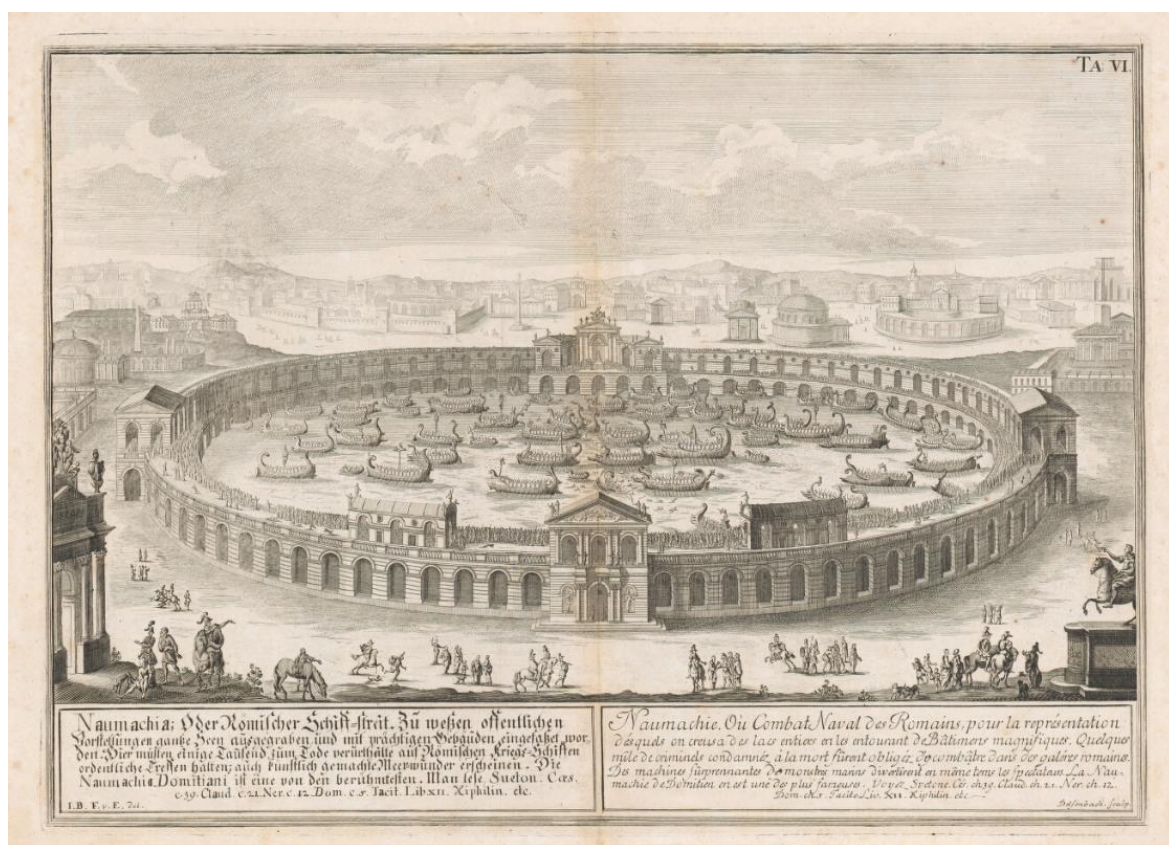
nature morte - franc. – „mŕtva príroda“; francúzsky termín pre *zátišie*; termín zdôrazňuje intímny a kontemplatívny prežitok času z nehybných predmetov; pre tieto vlastnosti (stálosť, nehybnosť) uprednostňoval tému zátišia pred krajinomalbou P. Cézanne; pozri *zátišie* (Baleka)

náučný film - druh *publicistickej filmovej tvorby*, zachycujúci reálne javy aj s použitím rekonštrukcie deja; pozri *film*

naumachia - 1. antická divadelná hra odohrávajúca sa zvyčajne v *amfiteátroch*, napodobňujúca slávne námorné bitky
2. stavba, kde sa námorné hry konali; pozri *Koloseum*

Claudio Duchet, Antoine Lafréry: Naumachia (2.pol. 16.st.)

J. B. Fischer von Erlach, J. A. Delsenbach: Zobrazenie Naumachie - rímskeho boja lodí (lept, 1730)

Naunet - Nunet

Nauplius - gréc. Ναύπλιος/Nauplios; lat. Nauplius; v *gréckej mytológii* eubojský kráľ, syn *Poseidóna* a *Amymone*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Nauplios>

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Nauplios \(syn Klyton%C3%A9a\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Nauplios_(syn_Klyton%C3%A9a))

Nausika/Nusika - v *gréckej mytológii* krásna a ušľachtilá dcéra *fajáckeho* kráľa *Alkina*, hrdinka jedného z Odyseových príbehov; bohyňa *Aténa* zariadila stretnutie na brehu, kde *Odyseus* stroskotal pri svojom návrate z ostrova *nymfy Kalypso*; Nausika zariadila jeho vládne prijatie kráľovskou rodinou a šťastný návrat na rodnú *Ithaku*; podľa *pohomérovských básní* sa Nausikaá vydala za Odyseovho syna *Telemacha* a odišla s ním na *Ithaku*; (podľa literárnych správ téma *Polygnotových váz*; v novoveku: S. Rosa)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Odissea>

Apollonio di Giovanni a Marco del Buono (drevorezba): Dobrodružstvo Ulyseea 2.časť. Kráľovský hrad (detail, cassone, 15.st.)

P. Lastman: Odysseus a Naussika (1619)

P. Lastman: Odysseus a Naussika (1619)

náušnice - *šperk* ako ozdoba ucha; grécke ženské náušnice v tvare krúžkov, niekedy s *amuletmi*; *veľkomoravské* náušnice s množstvom *kovotepeckých* techník, lisovanie, jemný *filigrán* a *granulácia*; náušnice nosené ako amulet chrániaci pred vniknutím zlých duchov do tela; nosené napr. námorníkmi, ktorých mali navyše chrániť pred utonutím; krúžky v ušiach podľa vtedajších predstáv zlepšovali videnie; rozmanitosť tvarov > súčasné triedenie: strapcovité/český termín hroznovité, košíčkovité, mesiačikovité, bubienkové, stĺpikové; pozri *móda*; *pendeloques*, *girandoles*, *klips*

<http://www.leola.cz/cs/sperky/>

Veľkomoravské náušnice

nautilový pohár - tiež *pohár škrupinový*, *pohár lastúrový*; luxusný pohár v tvare (príp. materiálu) ulity morského slimáka lodenky (lat. nautilus – od toho aj názov pohár nautilový)

M. Boelema de Stoma: Zátisie s nautilovým pohárom (malý banket, 17.st.)
W. C. Heda: Zátisie s nautilovým pohárom (malý banket, 1640)

F. van Dyck: Banket (banket, 1622)

Rembrandt: Sophonisba prijíma otrávený pohár alebo Artemisia prijíma Mausoleov popol (1634)

J. L. Jensen: Zátišie (18.-19.st.)

nautilus - **lat.**; slovensky lodenka; morský slimák; pozri *pohár nautilový*

J. M. Molenaer: Alegória Vanitas (1633)

J. van Son: Zátišie s ovocím (1663)

W. van Aels: Zátišie s ovocím, papagájom a nautilovým džbánom (1653)

náváb/nabob - z arab. nuvváb - „náместník“; *titul* miestodržiteľa v 17.st. v čase *mughalskej* vlády, ktorí sa počas 18.st. stali fakticky nezávislými kniežatami > v Indii titul *moslimského* feudála

Navarrete Juan Fernandez De - (†1579); tiež de Navarrete; zvaný aj El Mudo (Mute); španielsky *manieristický* maliar narodený v Logroño; v detstve ochorel chorobou, ktorá potihla jeho sluch a schopnosť dorozumievať sa rečou; podľa väčšiny údajov bol po značnú dobu žiakom a asistentom Tiziana v Benátkach; .v 1568 Philip II Španielsky ho povolal do Madridu s titulom kráľovského maliara s platom a zamestnával ho maľovať obrazy pre Escorial; . Počas 1560s a 1570 s obrovský kláštor, palác *Escorial* bola ešte vo výstavbe a Philip II mal ťažkosti pri hľadaní dobrých umelcov pre množstvo rozmerných obrazov potrebných k výzdobe; Tizian bol veľmi starý a Tintoretto, Veronese a Anthonis Mor všetci odmietli prísť do Španielska; Philip II musel spoliehať na maliara s menším talentom ako bol Navarrete; jedenásť rokov, do svojej smrti Navarrete pracoval v Escoriale; pozri *dvorní maliari*, *španielski maliari* 16.st., *manieristickí maliari*, *hluchí umelci*

http://en.wikipedia.org/wiki/Juan_Fern%C3%A1ndez_Navarrete

<https://www.google.sk/search?q=Navarrete+Juan+Fernandez+De&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=0w0bVcHVFomNsAH33YKgBQ&ved=0CC8QsAQ>

J. F. De Navarrete: Autoportrét (16.st.)

J. F. De Navarrete: Sv. Ján Evanjelista na ostrove Patmos (16.st.)

J. F. De Navarrete: Sv. Ján Krstiteľ vo väzení (1565-1570)

J. F. De Navarrete: Krst Ježiša (1567)

J. F. De Navarrete: Abrahám a traja anjeli (1576)

J. F. De Navarrete: Martýrium Santiaga (1571)

J. F. De Navarrete: Sv. Peter a Pavol (1577-1579)

naveta - megalitická podzemná stĺpová sieň; pozri *megality*

Naveta (Menorka): vonkajší pohľad na kyklopské múry
Vstup do komory

Interiér vytesaný do skaly

Naveta (Írsko)

Navez François-Joseph - (†1869); belgický neoklasicistický maliar

https://en.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois-Joseph_Navez

https://www.google.sk/search?q=Fran%C3%A7ois-Joseph+Navez&respv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB0QsARqFQoTCKnM8LHw_scCFYoHLAodwrwJIg

F.-J. Navez: Pochybnosti sv. Tomáša (1823)

F.-J. Navez: Vraždenie neviniatok (1824)

F.-J. Navez: Nymfa Salmacis a Hermafroditos (1829)

Navicella - taliansky názov pre námet *Kristus kráča po vlnách*; pozri *christologické motívy*

Navigatio Sancti Brandani - pozri *apoštol Judáš Iškariotský*; *dielo literárne*

navigatio vitae - lat. – „plavba životom“; moralisticko-alegorické výjavy vkladané do *marinizmu*; pozri *lod' bláznov*

Návrat strateného syna - hlavný námet z *podobenstva o márnotratom synovi* (pozri *Márnotratný syn*); tiež najznámejší Rembrandtov obraz na túto tému

Rembrandt: Návrat strateného syna (1668)

Návrat z Egypta - Hall: námiet zahrnutý v okruhu *Útek do Egypta*; je veľmi podobný Úteku do Egypta, ale odlišuje sa vekom *dieťaťa Ježiša*, ktorý je teraz už malým chlapcom; legendárne stretnutie *svätej rodiny* s malým *Jánom Krstiteľom* sa stalo pri návratu; námiet sa občas vyskytuje v renesančnom maliarstve; pozri *biblia, Ježiš, christologický cyklus; apokryf*

Heinz-Mohr: z apokryfného Pseudo-Matúšovho evanjelia prevzala *Zlatá legenda* epizódu o *palme*, ktorá počas návratu *svätej rodiny* z Egypta sklonila svoje vetve, aby si utečenci mohli natrhať d'atle, a ktorá nechala vytrysknúť prameň medzi svojimi koreňmi; táto idylická scéna je súčasne modelom znovu nájdeného *raja*, tak ako prameň u päty stromu symbolizuje *studňu so živou vodou*

-v súvislosti s heslom *Život v Nazarete*: na Západe 13.st. bol veľmi obľúbený námiet *Kristovo detstvo/Infantia Christi*, kde Mária vedie za ruku malého Ježiška, ktorý podľa niektorých *kunsthistorikov* vznikol izoláciou námietu Návrat z Egypta

J. Jordaens: Návrat svätej rodiny z Egypta (1616)

H. Rottenhammer (figúry) a J. Brueghel st.: Návrat z Egypta (17.st.)

F. Brizio podľa A. Carracci: Sv. rodina po návrate z Egypta (rytina, 1610)

Návrat žien po ukrižovaní - scéna je pokračovaním námetu *Ukrižovania*, príp. *Pohrebu Krista* (ale tu môže byť aj názov *Návrat z pohrebu Krista*); pozri *Zbožné ženy*, *Zbožné ženy pri hrobe*

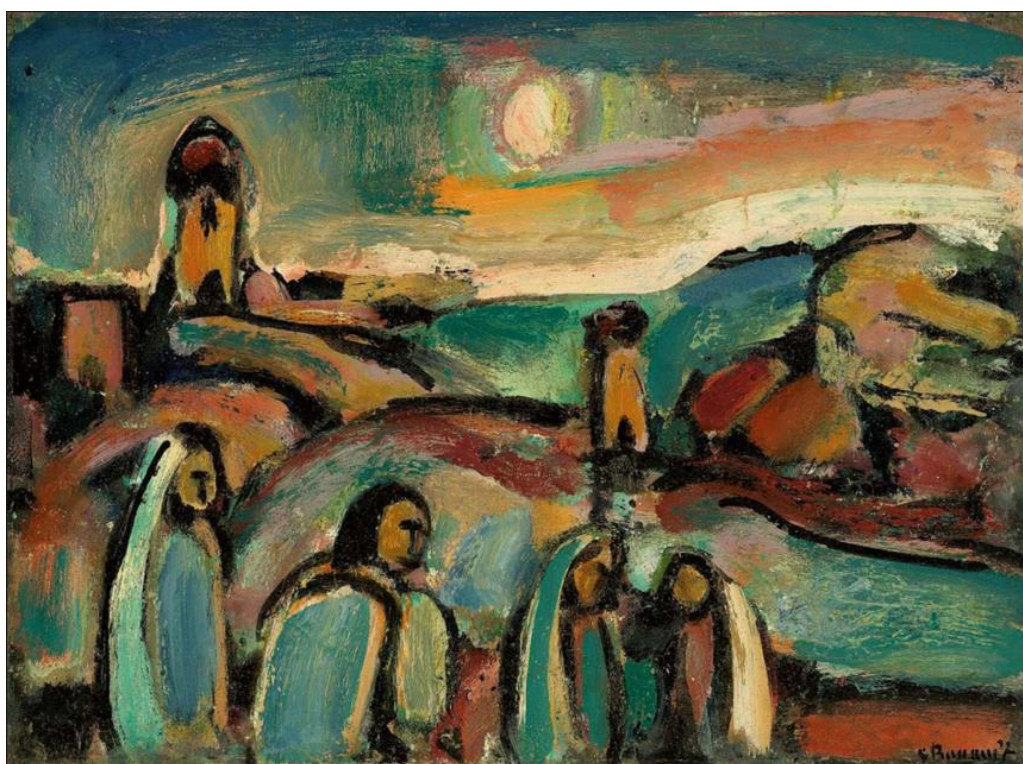
P. Galle podľa J. Van der Straet (Stradanus): Návrat plačúcich žien po ukrižovaní (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

H. Schmalz: Návrat z Kalvárie (1890)

H. O. Tanner: Návrat z Ukrižovania (1936)

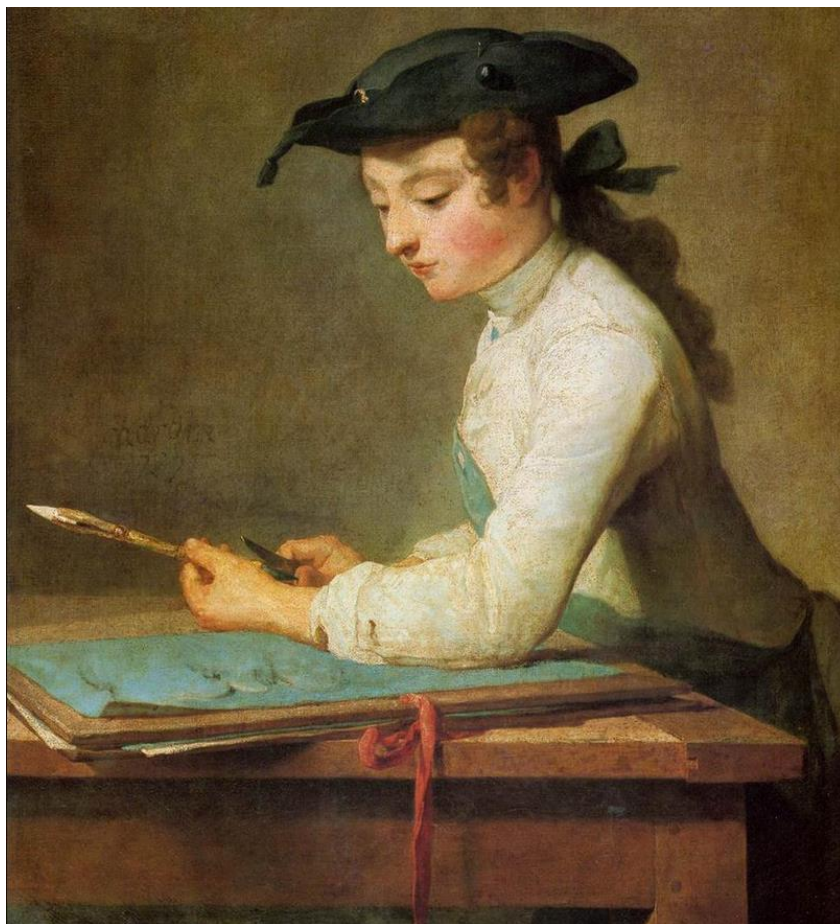
G. Rouault: Stella matutina – Pašie (1938)

Návrat z pohrebu Krista - pokračovanie námetu *Pohreb Krista*; ťažko odlišiteľné od *Návratu po Ukrižovaní*; spoločné sú postavy *Zbožných žien* sprevádzajúcich *Máriu*

N. N. Ge: Návrat z pohrebu Krista (1859)

návrh - pozri dizajn, layout, bozeto, skica; letraset

J.-B. S. Chardin: Návrhár (1737)

***návrhári/dizajnéri -**

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Designers>

návrhári drevorytu - pozri *H. Baldung

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Woodcut_designers

B

Hans Baldung
Carroll Thayer Berry
Hans Burgkmair

C

Ugo da Carpi
Emilio Cavenaghi

D

Francesco Denanto
Gustave Doré
Albrecht Dürer

G

Albrecht Glockendon Younger
Catrin G Grosse

H

Jacques Hnizdovsky

K

Harry Kernoff

Conrad von Faber Kreuznach

Kusazōshi

O

Jacob van Cornelisz Oostsanen

S

► Shin Hanga umelci (10 P)

► Sosaku hanga artists (19 P)

T

Anna Maria Thelott

U

► Ukiyo-e umelci (96 P)

V

Émile Antoine Verpilleux

návrhári francúzski - *francúzski návrhári

návrhári interiérov - pozri *dizajn interiéru

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Interior_designers

návrhári interiérov britskí - *britskí návrhári interiérov

návrhári interiérov podľa národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Interior_designers_by_nationality

návrhári interiérov škótski - *škótski návrhári interiérov

návrhári litovskí - *litovskí návrhári

návrhári maďarskí - *maďarskí dizajnéri

návrhári módy - pozri *móda, módne návrhárstvo

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Fashion_designers

***návrhári módy podľa národnosti -**

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Fashion_designers_by_nationality

návrhári módy škótski - *škótski návrhári módy

***návrhári nábytku -**

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Furniture_designers

návrhári nábytku škótski - *škótski návrhári nábytku

***návrhári podľa štátu -**

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Dizajn%C3%A9ri_pod%C4%BEda_%C5%A1t%C3%A1tu

http://nl.wikipedia.org/wiki/Categorie:Tekenaar_naar_nationaliteit

http://fr.wikipedia.org/wiki/Cat%C3%A9gorie:Dessinateur_par_nationalit%C3%A9

návrhári poštových známok - pozri *poštová známka

<http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Briefmarkenk%C3%BCnstler>

- *návrhári priemyselní - *priemyselní návrhári*
- *návrhári scénickí - *scénickí návrhári*
- *návrhári slovenskí - *slovenskí dizajnéri*
- *návrhári šperkov - *šperkárski návrhári*
- *návrhári šperkov holandskí - *holandskí návrhári šperkov*
- *návrhári šperkov podľa národnosti -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Jewelry_designers_by_nationality

- *návrhári škótski - *škótski návrhári*
- *návrhári textilní britskí - *britskí návrhári textilní*
- návrhárstvo móдне - *móдне návrhárstvo*
- návšteva - *stretnutie*

Navštívenie Panny Márie - jeden z námetov *mariánskeho cyklu*; návšteva Márie svojej príbuznej Alžbety, budúcej matky Jána Krstiteľa, a manželky jeruzalemského kňaza Zachariáša; Mária jej zvestovala svoje tehotenstvo; ženy zobrazené samotné (*benátska malba*) alebo v sprievode mužov (Zachariáš a Máriin manžel Jozef), alebo zriedkavo v sprievode Márie Kleofášovej a Márie Salomé; pozri *mandorla* (Hall); *biblia*

Hall: (*Lukáš 1,36-56*); hneď po *zvestovaní* navštívila Mária svoju blízku príbuznú Alžbetu; obidve toto stretnutie veľmi potešilo; Mária práve počala a Alžbeta bola v šiestom mesiaci tehotenstva, hoci doteraz bola považovaná za *neploďnú*; tento námet sa objavuje v cykle scén zo života Panny Márie a vyskytuje sa tiež samostatne; v gotickom umení sa obe ženy vítajú obradným úklonom; v renesančnom umení sa objímajú; neskôršie, najmä protireformačné diela, chápu výjav *devocionálne*: Alžbeta kľací pred Pannou Máriou a vzdáva jej hold; scéna sa odohráva zvyčajne na priestranstve Zachariáša, manžela Alžbety; Alžbeta je zobrazovaná ako staršia *matróna*, narozdiel od mladistej Márie; ženy bývajú samotné alebo, najmä v *benátskom* maliarstve 16.st., sú sprevádzané dvoma mužmi: Zachariášom, manželom Alžbety, ktorý vykonáva kňazskú službu v *jeruzalemskom chráme*, oblečeným do bohoslužobného rúcha, a Jozefom, Máriiným manželom; veľmi zriedkavo sú prítomné Mária Kleofášova, manželka alebo matka učeníka Kleofáša známeho z motívu pri križi a Mária Salomé, pôrodná babica známa z výjavu *Narodenie Pána*; v byzantskej príručke (pozri *conchetto*) stojí: "Za nimi je malé dieťa s palicou na ramene, na ktorej konci visí košík. Na druhej strane je chliev. V ňom je priviazaná mulica a živí sa"; tieto pripomienky k Máriinej ceste sa občas vyskytujú v ranej renesancii, keď ešte doznieval byzantský ikonografický vplyv na západné kresťanské umenie); v ranokresťanskom umení bol podniknutý pokus názorne zobraziť Kristove vtelenie v lone Márie; vzalo na seba podobu malého dieťaťa, zvyčajne orámovaného v *medailóne* alebo *mandorle*, pripojeného k telu Panny Márie; toto zobrazenie bolo nazývané Máriiným prídomkom *Platytera* („širšia ako nebesá“) a prvý raz sa objavilo v byzantskom umení 5.-6.st. (*Panaghia Platytera*); v neskorom stredoveku sa tento typ rozšíril na západ, najmä do Nemecka a objavuje sa v scénach *Zvestovania* a *Navštívenia*; obe ženy vidieť s drobným dieťaťom, ktoré sa nachádza na ich hrudi alebo zakrivenej drapérii, ktorá im zakrýva brucho; tieto drobulinké postavičky sa niekedy dokonca navzájom pozdravujú; tento motív vyvolal nevôľu cirkevných predstaviteľov a až na vzácne výnimky sa vytratil v priebehu 15.st.; pozri *mariánsky cyklus*, *biblia*, *Mária*, *Panna Mária*

Heinz-Mohr v súvislosti s heslom Mária: viac menej dramatické zobrazenia tehotenstva Márie a Alžbety ponúkajú početné obrazy s tematikou Navštívenia; niekedy sa objavuje dokonca cyklus výjavov s Máriiným prechodom cez hory, stretnutím s Alžbetou, spev *Magnificat* a návrat do Nazaretu, niekedy aj pochybnosti a výčitky Jozefa týkajúce sa pôvodu očakávaného dieťaťa a *boží súd* pomocou otrávenej vody (pozri *Máriina a Jozefova "skúška nápojov"*); zatiaľ čo francúzske umenie 12.-13.st. necháva návštevu Márie prebiehať väčšinou s byzantskou dôstojnosťou a zdržanlivosťou, pri ktorej sa ženy pozdravujú a dodržiavajú od seba určitú vzdialenosť, postupne si získal obľubu typ *aspasma*, v ktorom sa ženy vrúcne objímajú; môže sa stať, že pre zdôraznenie vyššej dôstojnosti Márie pred ňou Alžbeta kľací (pozri *hieratický spôsob zobrazovania*); toto *gesto* si v baroku získalo obľubu najmä po *Tridentskom koncile*, ktorým sa datuje *protireformácia*; z *Byzancie* pochádza motív snáď odvodený od *ikonografického* typu *Panaghia Platytera*, majúcej na hrudi *medailónik* s Ježiškom; novovzniknutý spôsob zobrazovania tehotnej Márie a Alžbety, ktorý sa stal obľúbený zvlášť v 15.st.; má *naturalistické* rysy, ktoré boli nemeckému umeniu boli vždy blízke; telá žien sú spriesvitnené a vidno v nich obidve deti (Ježiša aj Jána Krstiteľa) nie ako embryá, ale ako malých chlapčiek; niektoré provinčné diela alebo ľudové výtvyry idú až do

skutočnej *grotesknosti*; sošky svätíc sú opatrené okienkami alebo záklopkami na pántikoch a do vnútra tiel sú vkladané drevené bábiky detí; na podobnom, pre dnešný vkus trochu morbidnom princípe, boli zhotovované aj sošky *Madon*, ktoré sa tešili veľkej obľube ľudu, pokiaľ ich Tridentský koncil s konečnou platnosťou nezakázal; ďalšie známe zobrazenia Navštívenia Panny Márie bolo symbolicky vykladané ako stretnutie *Cirkvi a Synagógy*: kresťanka - Mária (matka Ježiša) a Židovka - Alžbeta (manželka jeruzalemského kňaza *Zachariáša*)

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8588967456/in/photostream/>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8515778962/in/photostream/>

https://www.google.sk/search?q=stretnutie+panny+M%C3%A1rie+a+Al%C5%BEBety&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjQ9_3O2dLLAhXDJQ8KHSbLCXMQsAQIMQ

Navštívenie sv. Alžbety (Codex Egbert, 990)

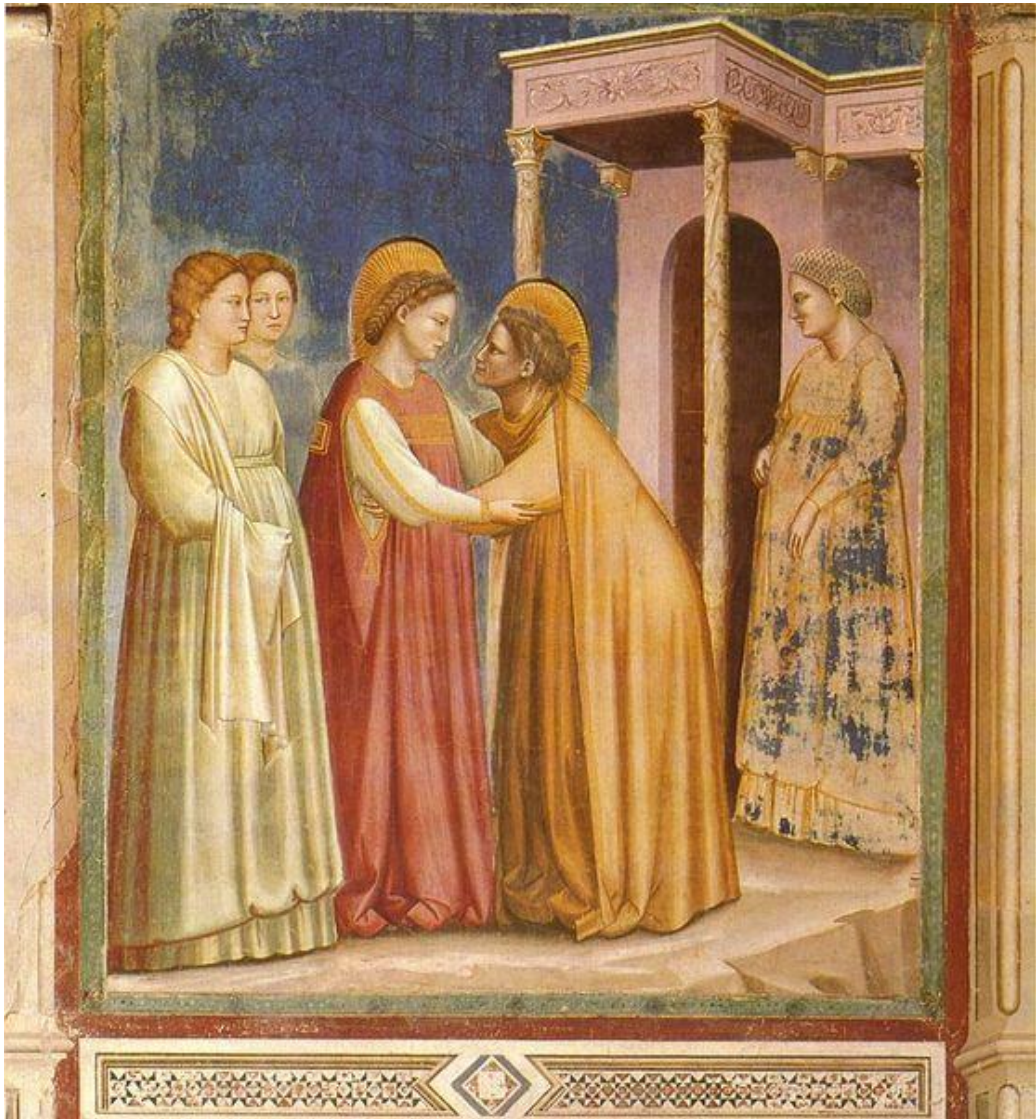
Zvestovanie Panne Márii. Navštívenie (Codex aureus Epternacensis, 1028-1051)

Zvestovanie Panne Márie a Navštívenie sv. Alžbety (freska krypty kostola v Gargillesse-Dampierre, Francúzsko, 12.st.)

Zvestovanie Panny Márie. Navštívenie Panny Márie (Apokalypsa Cloisters, 14.st.)

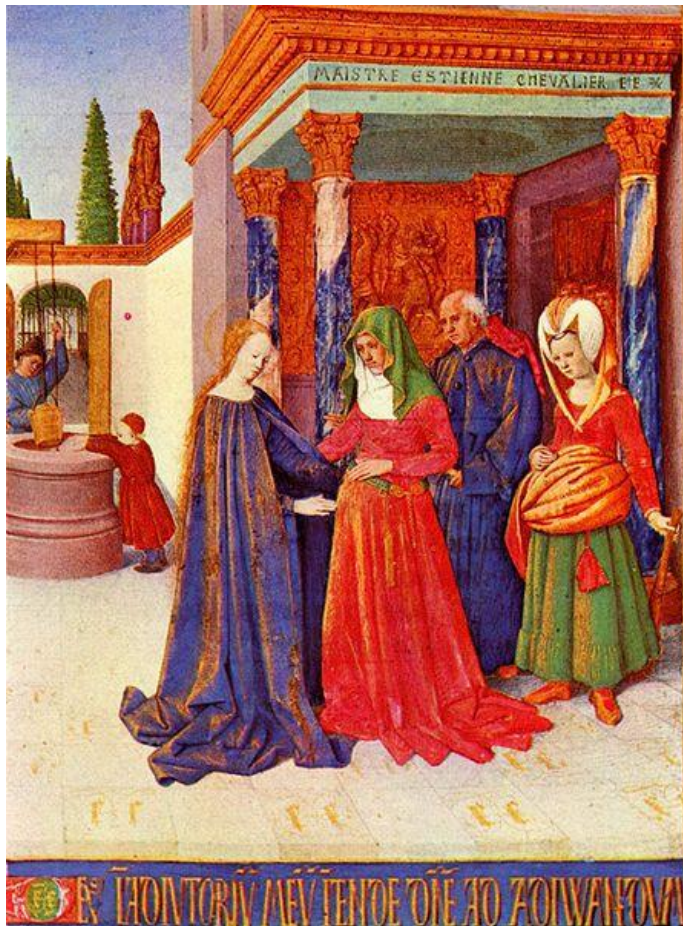
Giotto: Stretnutie Márie a Alžbety (freska v kaplnke Scrovegni, Padova, 14.st.)

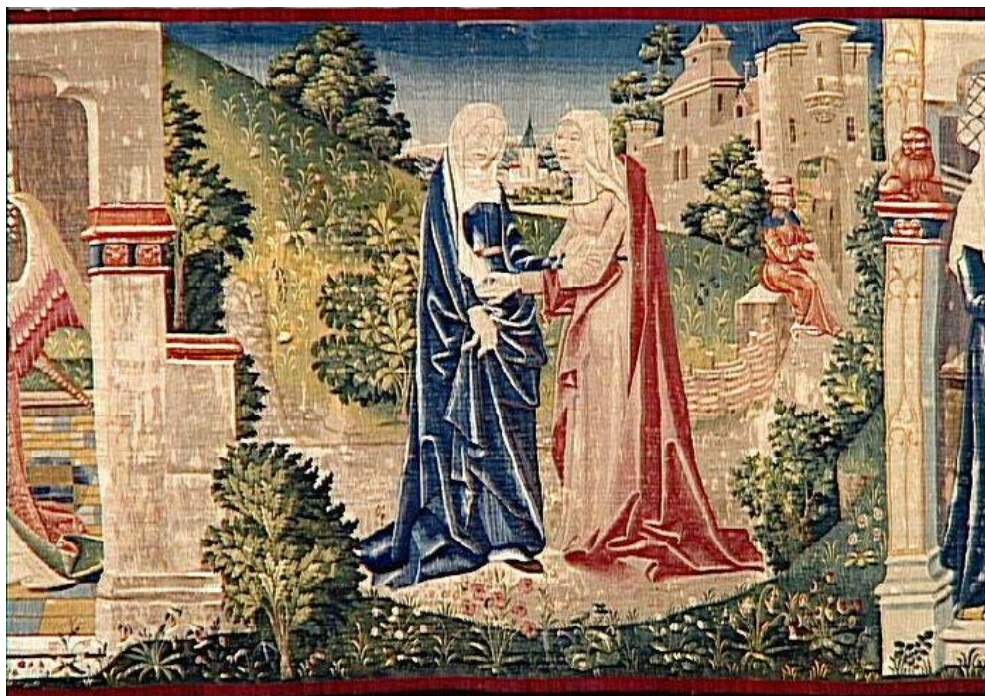
J. Pucelle: Navštívenie (grisaille, iluminácia z Hodiniek Jeanny d'Evreux , 1324-1328)

Navštívenie (iluminácia z holandského rukopisu, okolo r. 1460)

J. Fouquet: Navštívenie (Kniha hodín Etienne Chevaliera)

Anonymná francúzska škola: Navštívenie (tapiséria, 15.st.)

A. Ghirlandaio: Navštívenie Panny Márie (1491)

P. di Cosino: Navštívenie Panny Márie (zľava: sv. Mikuláš a sv. Anton Veľký, 1480-1490)

Slovenský maliar z 2. polovice 15.storočia: Navštívenie (1470-1500)

K. Witz: Orodovanie za spásu (1444)

J. Tintoreto: Navštívenie (16.st.)

J. Tintoreto: Navštívenie (16.st.)

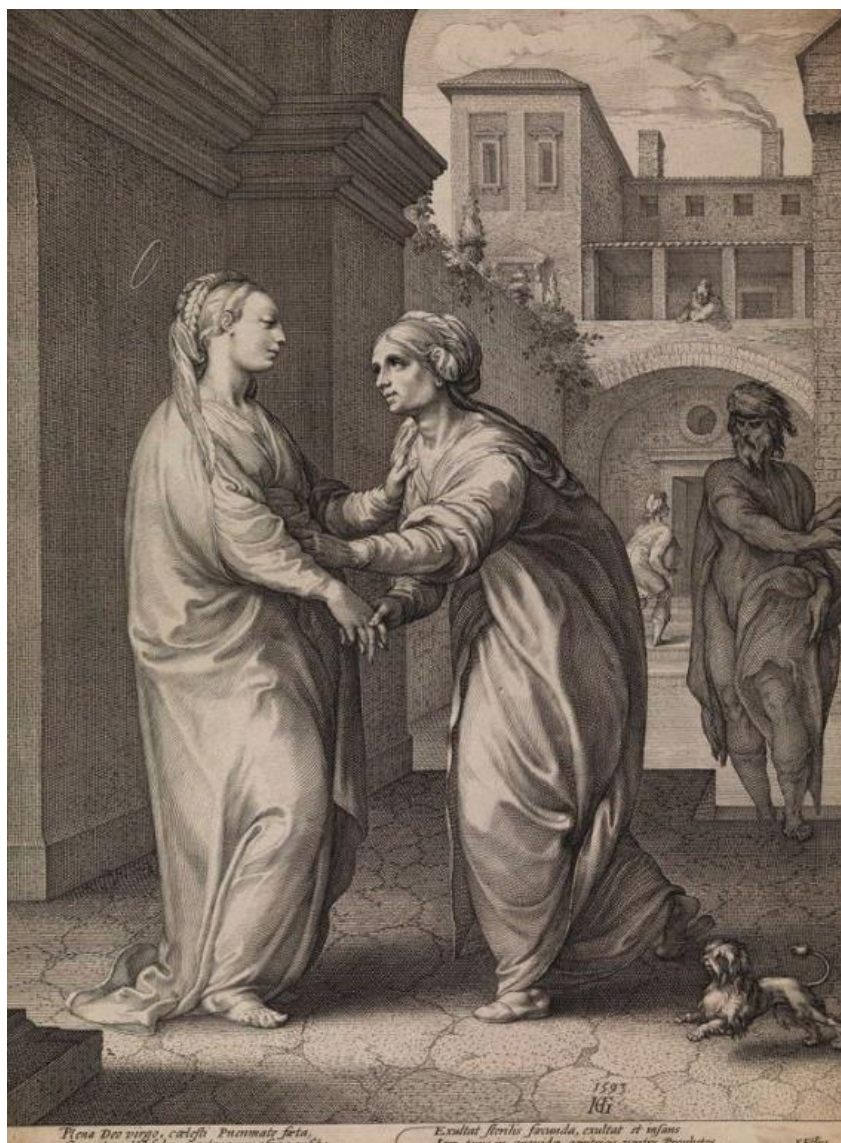
C. Procaccini: Navštívenie (16.st.)

A. Dürer: Navštívenie (drevorez zo série Zo života Panny Márie, 1503)

T. Galle podľa J. van der Straeta: Mária a Alžbeta (1600-1612)

H. Goltzius: Navštívenie (rytina z cyklu Život Panny, 1593)

P. de Jode II: Navštívenie (rytina, 1647)

P. Lisebetius podľa P. Veronese: Navštívenie (lept, 1673)

F. Francken (II): Navštívenie Panny Márie Alžbetou (1618)

L. Giordano: Navštívenie (17.st.)

L. Giordano: Navštívenie (17.st.)

P. de Champaigne: Navštívenie (17.st.)

J. Lievens: Navštívení (1638-1640)

Slovenský maliar z polovice 18.storočia: Navštívenie Panny Márie (1750)

nazarenizmus, nazaréni - názov podľa mesta *Nazaret*; maliarsky smer *romantizmu* z 1.pol.19.st. skupiny nemeckých a rakúskych maliarov, ktorý sa odvracal od *klasicizmu* a inšpiráciu hľadal v talianskom umení ranej *renesancie* 14.st.; vyznačoval sa náboženskou, historickou (stredovekou) tematikou diel, alegorickými výjavmi a portrétmi; typická tvrdosť obrysov, tlmená farebnosť a statickosť; vplyv na maliarsku tvorbu severskú, anglickú (*prerafaelisti*) a francúzsku (*Ingres*); z českej tvorby (Tkadlík); v duchu romantizmu sa nazaréni pokúšali obnoviť tradíciu stredovekých maliarskych bratstiev (pozri *fratelli di San Isidore*, *cech sv. Lukáša*); pozri *düsseldorfská škola*, *freska*, *malba nástenná*, *maliarstvo nemecké*; *biblická ilustrácia*; *F. Sequens*

Baleka: 1) kresťania z *Nazaretu*, neskoršie židovskí kresťania; nazaréni znamenali aj náboženskú sektu
2) v nemeckom *romantizme* maliari združení na viedenskej akadémii (1809); združení do *cechu sv. Lukáša* (protest proti akademickému *historizmu*); podnet na založenie dali F.J.Overbeck a F.Pforr, do 1830 sa k nemu pridali J.Wintergerst, L.Vogel, P.Cornelius, W.von Schadow, P.Veith, C.P.Fohr, J.Führich, J.A.Koch, J.Scheffer von Leonhartshoff; členovia cechu sa zaväzovali k náboženskému, takmer rehoľnému životu na spôsob niekdajších chrámových bratstiev (pozri *huta stavebná*, porovnaj *maliarske bratstvá*); spoločne pracovali na dielach (*freskové cykly*) a signovali ich iba znakom svojho cechu; príkladom náboženského života a tvorby im bol E.G.F.von Wächter

(1762-1852); názov nazarén vo vzťahu k maliarstvu sa objavuje 1817 (Goethe), ale na maliarov svätolukáškeho cechu obecnnejšie prenesený až 1900; maliari cechu nosili dlhé fúzy a vlasy splyvajúce na ramená, rozdelené uprostred pútikom (domnelá móda mužov v Kristových časoch v Nazarete); *účes* sa rozšíril v renesancii a bol vo Florencii nazývaný *alla Nazareno*; maľba nazarénov slohovo nejednotná, odráža dobový nemecký a katolícky podfarbený romantizmus namierený proti napoleonskej nadvláde; *ikonografia* zahrnuje náboženské, historické, alegorické a portrétné motívy; veľká pozornosť venovaná talianskej a nemeckej renesancii (Parmigianino, Dürer, Raffael); rozvíjaná predovšetkým kresba (v 20.st. sa ňou inšpirovala *nová vecnosť*), *kartón* (odraz potrieb monumentálneho a *národného umenia*); pre nezhody s pomermi na viedenskej akadémii maliari cechu prešli do Ríma (pozri *fratelli di San Isidore*); nazaréni ovplyvnili tvorbu *prerafaelistov* (Tkadlík, P.de Chavannes), maliarov skupiny *Nabis*, tvorbu ruského *neoklasicistického* maliara A. Ivanova; významným spôsobom zasiahli do vývoja kresby a *knižnej ilustrácie*; pod vplyvom nazarenizmu bol počas svojho pražského a viedenského pobytu aj František Kupka, neskorší stúpenec *orfizmu* a *geometrickej abstrakcie*

http://en.wikipedia.org/wiki/Nazarene_movement

nazareno - pozri *á la nazareno*

Nazaret - izraelské pútnické mesto v *Galilei*, v ktorom zvestoval anjel *Márii* narodenie *Ježiša* a kde Ježiš žil do svojich 30.rokov; preto často spojenie *Ježiš Nazaretský*; pozri *Kázeň v synagóge (v Nazarete)*, *Zvestovanie, loreta*; *nazaréni 1, alla nazareno*;

http://de.wikipedia.org/wiki/Heilige_Familie

J. Sadeler I.: Ježiš odchádza od tých, čo ho chcú zhodiť z hory. Kázeň v synagóge v Nazarete (1581)

sv. **Nazaro/Nazario** - www: rímsky občan a učeník sv. Petra; na hanbu svojho otca odišiel z Ríma v čase, keď cisár Nero prenasledoval kresťanov; aby unikol hriechu, kázal o viere v Ježiša; prešiel lombardskými mestami, vstúpil do Piacenzy a v Miláne stretol väzňov, bratov sv. Gervasia a Protasa a upevňoval ich vo viere statočne znášať mučenie; keď sa to dozvedel rímsky prefekt, odsúdil Nazaria na bičovanie a vyhnanstvo; Nazario potom odišiel do Francúzska a ďalej kázal vieru v Krista; vo Francúzsku mu ctihodná matróna priviedla svojho chlapca, aby ho učil vo viere; po čase ho Nazario pokrstil a dal mu meno Celsus; zistil, že jeho žiak má anjelský charakter a hoci nebol dospelý, prijal na seba záväzok apoštolátu; v tom čase v Ríme zúrilo prenasledovanie kresťanov; Nazario a Celso boli v spútaní na krku tesnými reťazami a uväznení; snom vydesená prefektova manželka získala ich prepustenie (porovnaj príbeh *Pilátovej manželky*); po prepustení Nazario a Celso kázali v Trieri, kde veľa ľudí získali pre pokrstenie; medzitým sa prefekt márne snažil presvedčiť Nazaria, aby sa vzdal viery, nepomohli ani láskavosti preukazované Celsovi; Celso bol odlúčený od svojho majstra, ale mužne znášal svoje útrapy; napokon dal Nazaria a Celsa

nalodiť na loď, uzamknúť v kajute a potopiť loď v mori; náhla búrka vstrebala do seba loď a svätci prešli suchou nohou po vlnách Tyrénskeho mora; námorníci už nemali odvahu splniť Nerove príkazy, dali svätcom čln a odplávali smerom k Providence; v blízkosti Janove videli kopec s chrámom uprostred trosiek; pristáli pri jeho brehoch a začali opäť kázať...; pozri *kresťanskí svätci*

Tiziano: Sv. Nazaro a Celso (Polyptych vzkriesenie)

Nazca - juhoamerická predincká kultúra (pozri *inkovia*) v južnom pobrežnom pásme Peru, v údoliach riek Nazca, Ica a Pisco, ktorá nadväzuje na paracaskú kultúru; najväčší rozkvet v 5.-7.st., v 8.-9. je prekrytá kultúrou *Huari*; *polychrómna* glazovaná keramika *antropomorfných* tvarov s podobami nadprirodzených bytostí, zvierat, plodov, ľudí (táto keramika čiastočne predznamenaná keramikou z oblasti Caracasu, 500 pr.Kr.); bohato zdobený textil (vlňa, bavlna) spracovanie zlata, bronz; dochované zvyšky miest (stavby z nepálených tehál, chrámové plošinky); hrobky s *múmiami* a bohatou výbavou; s niektorými obradmi spojený lov lebiek; na pláni Nazca (severne od rovnomennej rieky) vyryté do terénu priamky dlhé až niekoľko km a obrazy zvierat, ktoré sú vo svojom celku viditeľné iba zo *vtáčej perspektívy*; ich funkcia doposiaľ nie je spoľahlivo vysvetlená: predpokladá sa, že Nazkovia používali *balóny* z hustej tkaniny (doložené z hrobov) plnené horúcim vzduchom; pozri *predkolumbovské umenie andskej oblasti*

názor výtvarný - výtvarný názor

Názov a pôvodca knihy - (Zjavenie Jána 1,1-3); **Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu** (sv. Ján) **dal Boh, aby ukázal** svojim (Božím) **služobníkom, čo sa má onedlho diať, a On (Boh) naznačil a poslal po anjelovi** svojmu služobníkovi Jánovi, ktorý svedčil o slove Božom i o svedectve Ježiša Krista, čokoľvek videl. Blahoslavený, kto číta, aj ktorí počúvajú slová tohto proroctva a zachovávajú, čo je napísané

v ňom, lebo (určený) **čas je blízko**; ikonografickým vyjadrením tejto kapitoly je *Odovzdanie zjavenia* a zvláštnym obrazovým typom je *Kríž Baránka*; pozri *apokalyptické motívy*

NC Wyeth - Wyeth Newell Convers